

สก๊ตส์สวยธรรมชาติ สีส้มจาก 'ผักในครัว'

★เดลินิวส์★ วาไรตี้

วัสดุธรรมชาติที่ใกล้ตัวมีอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะสีสวยละมุนจาก “พืช” ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์มายาวนาน หลายด้าน ทั้งการย้อมสิ่งทอ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ใช้ในงานจิตรกรรม หรือแต่งเติมสีสันอาหาร...

อาจารย์ณภัทร ยศยิ่งยง คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ให้ความรู้พาสัมผัสสีธรรมชาติจากพืชผักใกล้ตัว ผักในครัว ผักที่เหลือใช้ โดยนำกลับมาใช้ประโยชน์สก๊ตส์นำมาเป็นสีย้อม สร้างเอกลักษณ์ให้กับผืนผ้าว่า ถ้าพูดถึงเรื่องของสีธรรมชาติมีประวัติพบร่องรอยการนำมาใช้สืมายาวนาน โดยวัสดุที่ให้สีธรรมชาติมีความหลากหลาย มีความต่างกันในแต่ละท้องถิ่น พื้นที่ อย่างเช่นทางรักโลกตะวันตกเป็นแร่ธาตุ เปลือกหอย หรือแร่หินสี ขณะที่ทางด้านเอเชียใช้เปลือกไม้ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ แต่ทั้งนี้สีจากธรรมชาติโดยหลักมาจาก พืช สัตว์ และแร่ธาตุ

กลุ่มของพืชสามารถสกัดสีได้จากหลายส่วนทั้งจาก ราก

เนื้อ เปลือกต้น ใบ เปลือกผล หรือเมล็ด ฯลฯ โดยทั้งหมดให้สีส้มได้ ส่วนในกลุ่มสัตว์ได้จากเปลือกหอย นำมาสกัดสี หรือที่คุ้นเคยกันในบ้านเรา ที่นำมาใช้ยาวนานได้จากครั่ง หรือกลุ่มของแร่ธาตุได้จากหินและดินที่มีแร่ธาตุผสมอยู่ นำมาใช้เป็นสีฝุ่นใช้ในงานจิตรกรรมไทย เป็นต้น

การสก๊ตส์ นำสีจากธรรมชาติมาใช้จากที่กล่าวมามีมายาวนาน ทั้งมีการค้นคว้า ทดลองสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ โดยยุคต่อมาแม้จะมีสีเคมี แต่สีจากธรรมชาติยังคงได้รับการตอบรับ นอกจากความเป็นธรรมชาติ โทนสีละมุนตาจากวัสดุธรรมชาติยังเต็มความต่าง สร้างความโดดเด่น สร้างเอกลักษณ์ให้กับผืนผ้า อีกทั้งยังส่งต่อการเรียนรู้ การค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์สีธรรมชาติโทนสีที่ต่างไปจากเดิม

อาจารย์ณภัทร อธิบายเพิ่มอีกว่า จากที่กล่าวสีจากธรรมชาติมาจากพืช สัตว์และแร่ธาตุ โดยกลุ่มพืชมีหลายชนิดที่ให้สี เช่นเดียวกับผักใกล้ตัว ผักคู่ครัวหลายชนิดให้สีส้มสวยงาม และนอกจากสีส้มสวยแล้ว ความคงทนของสี การติดแน่นของสีก็มีความสำคัญ ที่ผ่านมาจากการค้นคว้าทดลองนำพืชผักที่มีฤทธิ์เป็นกรดหลายชนิดนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็น มะขามเปียก มะกรูด มะนาว ฯลฯ นำมาใช้ให้สีติดทนทานขึ้น

“การสก๊ตส์จากพืชผักในครัว นำมาสร้างสรรค์เป็นสีย้อมผ้า เริ่มจากการเห็นประโยชน์ของผักที่เหลือใช้ที่เหลือจากการทำอาหาร ทั้งเกิดจากการสังเกตเห็นเมื่อนำผักมาใช้ อย่างเช่น หอมแดง หรือ หอมใหญ่ ที่นำมาเป็นส่วนผสมของเครื่องแกง นำ

พืชให้สี

มาผัดหรือนำมาต้ม ฯลฯ

เปลือกที่ต้องลอกทิ้ง เมื่อถูกน้ำหรือแช่อยู่ในน้ำเห็นว่ามีสีออกมา เมื่อกรองผ่านผ้าเห็นสีติดอยู่จึงมีมุมมอง นำสิ่งเหล่านี้มาทดลองสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับ พริกแห้ง ขมิ้น กระเพรา ฯลฯ เมื่อนำมาทดลองก็ได้โทนสีที่น่าสนใจ อย่าง กระเพราแดง หลังจากใช้ใบปรุงอาหาร ก้านที่เหลือและใบแก่ที่ไม่ได้ใช้นำมาสก๊ตส์ โดยสีที่ได้เป็น สีน้ำตาลแดง เพิ่มเป็นอีกเฉดสีธรรมชาติ เต็มลูกเล่น ความแปลกใหม่ให้กับผืนผ้า"

นอกจากที่กล่าวมายังมี ใบย่านาง หรือน้ำย่านาง จะเห็นว่าเมื่อคั้นน้ำออกมาจะมี สีเขียว ยิ่งกรองผ่านผืนผ้าจะเห็นได้

สีจากใบย่านาง

สีจากเปลือกหอม

ชัดเจน เป็นผักอีกชนิดหนึ่งที่จะเป็นแนวทาง หรือจุดประกาย ส่งต่อการค้นคว้า การสร้างสรรค์ต่อไป และเพื่อให้นำมาใช้งานได้จริงได้ทำการทดลองต่อเนื่องมา ทดลองความคงทนของสีและการนำมาใช้งานได้หรือไม่ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการซัก ทำความสะอาดได้โดยที่ยังคงปรากฏสีอยู่

คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ อาจารย์ณภัทร ให้ความรู้เล่าถึงมนต์เสน่ห์จากสีดังกล่าวเพิ่มอีกว่า สีจากพืชผักในครัวเป็นสีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตัวเรา จากที่กล่าวเพื่อให้เกิดการใช้งานได้จริงจึงติดตามการทดลองทั้งเรื่องของการแช่สี การสกัดสี ฯลฯ อย่างเช่น หัวหอม ทั้งหอมแดงและหอมใหญ่สีที่

ได้ก็ไม่เหมือนกัน มีความเฉพาะตัว

“หอมแดง โดยธรรมชาติเปลือกจะออกไปในโทนแดงน้ำตาล แต่เมื่อนำไปแช่น้ำเปลือกจะให้สีออกไปในโทนชมพูเล็ก ๆ ส่วนถ้าเป็นเปลือกหอมใหญ่ จะออกไปในโทนเหลืองทอง ในครั้งแรกมองว่าไม่น่าใช้ประโยชน์ได้ แต่เมื่อทดลองต่อไปก็ให้สีสันที่โดดเด่นทั้งสามารถทนซัก ทนแสงใช้งานได้ดี”

นอกจากนี้ยังมีสีจาก ขมิ้น อีกหนึ่งสีที่คุ้นเคยกันดี เป็นอีกหนึ่งสีที่เป็นพื้นฐานที่นำมาใช้ในงานย้อมผ้ามานานับแต่โบราณ ให้สีโทนเหลือง หรือสีจาก คั่วพริกแห้ง จะให้สีเขียวหม่น เขียวขี้ม้าจะต่างจากสีของ ใบย่านาง ซึ่งให้โทนสีเขียวอมเทาเล็ก ๆ ให้ความชัดพดลง

อ.ณภัทร ยศยิ่งยง

ย้อมเส้นฝ้าย

ซึ่งเป็นความต่างของสีและชนิดวัสดุและขึ้นอยู่กับสารช่วยติดคร่ำด้วย อย่างเช่นถ้าใช้สารช่วยติดหรือสารผนึกสีที่ มีความเป็นกรด มีความเปรี้ยว อย่าง น้ำส้มสายชูหมัก น้ำมะขามเปียก น้ำมะนาว ใบส้มป่อย ใบมะขาม ฯลฯ ถ้านำมาใช้ในกระบวนการย้อมสี จะทำให้สีสว่างขึ้น มีความชอบฟต์ลง มีความสว่างกระจ่าง ส่วนถ้าใช้สารช่วยติดจากธรรมชาติที่ ฤทธิ์เป็นด่าง อย่างเช่นปูนแดงที่ใช้ทานกับหมากพลู จะได้โทนสีเข้มขึ้น

“สีที่เกิดขึ้นจากการศึกษามีมากมายหลายเฉดสี ทั้งนี้หากชนิดวัสดุให้สีเปลี่ยน สีที่ได้ก็จะเปลี่ยนไป อย่างเช่น หอม ซึ่งปัจจุบันมีหลายชนิด สีสันทันก็เหมือนกัน อีกทั้งยังมีรายละเอียดต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเฉดสีที่ต่างกันไป อย่างเช่น น้ำที่นำมาใช้ ความเป็นกรด ต่างที่ไม่เท่ากันก็มีผลทำให้สีที่สกัดออกมามีความเข้ม อ่อนต่างกัน หรืออัตราส่วนที่ใช้ในการสกัด ก็ทำให้มีเฉดสีต่างกัน และยังไม่นับถึงเวลาที่ใช้ในการย้อม ฯลฯ ซึ่งมีผลเช่นกัน”

เส้นใย ที่นำมาย้อมก็มีความน่าสนใจอย่างเช่น กลุ่มที่มาจากพืชไม่ว่าจะเป็น ฝ้าย ลินิน ฯลฯ สีจะมีความชอบฟต์กว่า แต่ถ้าเป็นกลุ่มโปรตีนอย่างเช่น ไหม ขนสัตว์ สีจะมีความกระจ่างขึ้น อย่างที่นำมาสร้างสรรค์ทอเป็นผืนผ้า ซึ่งใช้ทั้งฝ้ายและไหม ย้อมจากวัสดุเดียวกันคือจากหอม จะมีความต่างกัน ได้โทนสีที่ไม่เหมือนกัน แต่จะคุมโทนเป็นผืนผ้าที่มีสีละมุนตา สีเอิร์ทโทน

นอกจากผักในครัวที่กล่าวมา ยังมีอีกหลายชนิดอย่างเช่น ในกลุ่มถั่ว เช่น ถั่วดำ หรือ ข้าวเหนียวดำ ก็ให้สีสวย ออกไปในโทนม่วงอมฟ้า หรือถ้ามองที่เครื่องพะโล้ อบเชย ก็ให้สีโดยเป็น สีสน้ำตาลเข้ม อีกทั้งมีเม็ดพุด ซึ่งให้สีเหลืองติดสีได้ดี และยังมี มะตูมแห้ง กระเจี๊ยบ ฯลฯ ซึ่งให้สีสันทายงาม มีเอกลักษณ์

สีจากธรรมชาติ จากผักในครัวซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งในด้านสิ่งทอ แฟชั่นเสื้อผ้า ทั้งขยายไปในด้านอาหาร นำมาเป็นส่วนผสมอาหาร มองว่ายังมีพืชอีกหลายชนิดที่จะสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดต่อไปได้อีก อย่างเช่น มะพร้าว นอกจากนำมาทำอาหาร เปลือกมะพร้าว เส้นใยจากมะพร้าวก็นำมาพัฒนาต่อได้ อีกทั้ง มะพร้าวสด มะพร้าวแก่ก็ให้สีที่ต่างกัน หรือถ้านำมะพร้าวไปเผา ก็ให้สีอีกสีหนึ่งและเมื่อนำไปย้อมผ้าจะได้เป็นสีเทาหม่น ๆ เป็นต้น

อาจารย์ภัทร ให้มุมมองทั้งทำอีกว่า สีจากธรรมชาติมีมนต์เสน่ห์นอกจากส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การได้เข้ามาสัมผัสจะทำให้เกิดความรักธรรมชาติ เกิดการดูแลรักษาธรรมชาติ และยังเกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าเช่นเดียวกับผักในครัว ของเหลือใช้ที่นำกลับมาสร้างประโยชน์ เพิ่มคุณค่า...

สร้างสีสันให้ผืนผ้ามีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่นเฉพาะตัว.

● พงษ์พรรณ บุญเลิศ ●